

BIBLIOTEKER I

ILKÖRBE FREMTIDENS DEMOKRATI

23

Leder

Af Julie Krog Vistisen demokratimedarbejder ved Aarhus Bibliotekerne

Det, som du kigger på her, er et visuelt og tekstligt vidnesbyrd om den Demokratidag, Aarhus Bibliotekerne afholdt d. 30. marts 2023.

Dagen var en fejring af en demokratiindsats, som Aarhus Bibliotekerne har arbejdet intensivt med i to år. Med et ønske om at inspirere og skabe et fælles sprog for bibliotekernes arbejde med demokrati, valgte vi at undersøge tre tematikker på dagen:

1. Den demokratiske samtale
2. Digital dannelse
3. Demokratisk deltagelse

Tre talks herom dannede base for tre efterfølgende break out sessioner, og dagen endte i en debat om "Det normkritiske bibliotek", som havde kraft nok i sig til at fortsætte længe efter dagens afslutning.

Vi tror på, at værtskab er essentielt for den demokratiske samtale. Derfor valgte vi ikke blot at være en fysisk ramme for talksne, men også at påtage os værtskabet for dem.

De fire forskellige talks kan du genbesøge på skrift på de kommende sider. Du vil også opleve kunstner og art director Ruth Crone Fosters visuelle bearbejdning af dagen. Hun har opsat magasinet og forsidekollagen.

Sidst men ikke mindst kan du høre Maj Ørskov og KIOSKs musikalske opsamling af dagen. Med en ord-øvelse samlede Maj alle deltagers tanker om Demokrati og flettede det sammen til lyrik med lyd.

Hør det her: www.ruthcronefoster.dk

Tusind tak for jeres engagement, nysgerrighed og vilje til at løfte i flok. Lad os fortsætte det gode samarbejde, som allerede spirer. Og ræk ud til os i Aarhus Bibliotekerne, hvis I vil arbejde videre sammen med os for fremtidens demokrati.

Med venlig hilsen

Aarhus Bibliotekerne

Kontakt:

Asmund Hejlskov Bertelsen, 41 85 87 09, ahb@aarhus.dk

Julie Krog Vistisen, 20 67 20 60, jukv@aarhus.dk

Den offentlige, demokratiske samtale og debat lever, men den kan bruge endnu et hjem

Af Asmund Bertelsen, demokratiudvikler og projektleder ved Aarhus Bibliotekerne

Den offentlige, demokratiske samtale og debat finder sted mellem politikere, magtpersoner, civilsamfundet og borgere – hele tiden og mange steder – om vores fælles samfund, dets udfordringer, og hvordan vi løser dem. Gennem årene har dens forfatning været omdiskuteret.

Fire gæster var inviteret til at deltage i en samtale om emnet.

Sarah Steinitz har som partner i analysebureauet Analyse og Tal gennemført analyser af, hvordan den demokratiske samtale folder sig ud på sociale medier. Sarah fortalte, at kvinder og personer fra minoritetsgrupper er særligt udsatte for sproglige angreb i online-debatten, og at de som konsekvens er mere tilbageholdende med at blande sig i den demokratiske samtale.

Der er dog lyspunkter. Væk fra mediernes og politikernes Facebook-sider bliver tonen bedre og samtalen mere konstruktiv.

Påtage sig værtskabet

“Følelsen af demokrati” er titlen på antropolog Andreas Lloyds nye bog. Mange oplever demokrati som noget svært, fjernt og uoverskueligt, der udelukkende er for politikere, medier og embedsmænd. Hvis demokrati skal blive en deltager sport i stedet for en tilskuersport, handler det, fortæller Andreas, om at aktivere følelsen af demokrati. Det vil sige spændingen, begejstringen og intensiteten ved at mærke genklang hos andre og forandre noget i fællesskab.

I samtalen deltog også bibliotekscheferne Jens-Ole Winther og Lars Bornæs. For dem begge er inkluderende, lokale fællesskaber nøglen til at skabe demokratiske samtaler og debat på bibliotekerne. Det er ikke vigtigt, hvad fællesskaberne samles om, eller om det kaldes “demokrati”, “debat” eller noget tredje. Det handler i stedet om at skabe rammer og anledninger til, at mennesker mødes – så skal den demokratiske samtale nok følge efter.

Der var altså enighed om, at den demokratiske samtale er i live, og at den trives i civilsamfundsfællesskaber. Men det kommer ikke af sig selv. Fremtiden kalder på biblioteker, der med nysgerrige øjne kigger ud, inviterer indenfor og påtager sig værtskabet for den demokratiske samtale.

Stræb højt for den digitale dannelse

Af **Julie Krog Vistisen, demokratimedarbejder ved Aarhus Bibliotekerne**

Vi er mere end nogensinde før forbundet til hinanden, demokratiet og samfundet gennem alverdens digitale platforme. Men er vi tilstrækkeligt digitalt dannede til denne omkalfatring? Er det op til folk selv at lære de digitale landskaber at kende, 'as we go'? Eller bør folkebibliotekerne spille en rolle for at klæde folk på i en stadig mere digitaliseret verden? Svaret på sidstnævnte var et fælles JA ved denne talk, hvor projektchef ved Tænketanken Mandag Morgen Jakob Kaastrup Sørensen og digital ekspert Katrine Petersen var inviteret med.

Der findes forskellige niveauer for digital dannelse, som Jakob Kaastrup inddelte i:

1. digital brugskompetence
2. digital forståelseskompetence og
3. digital udviklingskompetence.

Mange biblioteker er helpdesk for borgere, der skal ombord på digitale platforme. De understøtter dermed den digitale brugskompetence, men bibliotekerne bør stræbe højere, mener Jakob. Digital dannelse handler også om dyb forståelse for platformes arkitektur, regler og sikkerhed, og om udviklingskompetencen, hvor man får fingrene i det digitale og evner at skabe, udvikle og påvirke den arkitektur, platformene er gjort af.

Det er blandt andet vigtigt, fordi tech-giganterne har en iboende udemokratiske skævhed, som Katrine Petersen påpegede. En minimal andel af verdens brugere er de tech-nørder fra Silicon Valley, som har udformet allestedsnærværende algoritmer, der bruges verden over. Det skævrider og udvisker demokratiers mange stemmer og kulturelle nuancer.

Det digitalt dannede menneske er derfor ikke kun onboardet på digitale platforme. Det har en dyb forståelse for digitale infrastrukturer, og det kan påvirke og forandre dem til (mere) demokratiske systemer. Dette menneske har paradoksalt nok en så dyb forståelse, at det også kan håndhæve sin ret til at være analog medborger.

Den indsats har bibliotekerne en kæmpe mulighed for at spille en central rolle for netop nu, hvor digital dannelse er til åben fortolkning for de danske biblioteker.

dyb digital
forståelse

Engagement kan have mange former – vi skal bare have øje for det!

Af Peter Jørgensen, biblioteksmedarbejder ved Aarhus Bibliotekerne

Indgangsvinklen til demokratidagens tredje talk var spørgsmålet om, hvordan bibliotekerne kan bidrage til at styrke den demokratiske selvtilid og virkelyst og højne deltagelsen hos de borgere, som er underrepræsenterede.

De tre paneldeltagere, Emilie Vindfeldt-Bottke, styrelsesmedlem i Dansk Ungdoms Fællesråd, Sebastian Bune, forstander ved Kofoed Skole, Aarhus og Olivia Orlandi Grant, sekretariatsleder i Ungdomsbureauet opfordrede bibliotekerne til at være nysgerrige på andre former for engagement end de vante og at arbejde med at understøtte borgernes allerede eksisterende virkelyst på nye områder. Kort sagt at blive bedre til at glemme "plejer".

Mange unge borgere har lyst til at være en del af forpligtende fællesskaber, men vi skal have blik for, at det kommer til udtryk på anderledes vis end hos tidligere generationer. De unges engagement blev beskrevet som en knagerække, hvor de hænger deres deltagelse på skiftende knager i intense, kortere perioder.

Samtalen havde med baggrund i paneldeltagernes erfaringer et naturligt fokus på de unge, om end mange pointer ikke begrænsede sig til denne målgruppe.

Der blev plæderet for behovet for længerevarende indsatser, 'det lange seje træk', som gør det muligt at opbygge relationer og tilhørsforhold over tid.

Det kan give rigtig god mening at komme ud af det fysiske biblioteksrum og opsøge de allerede eksisterende lokale fællesskaber. At være oprigtigt nysgerrige.

Bibliotekerne har den store fordel, at vi som institution bliver stående. Derfor er der et potentiale for langvarige relationer – for partnerskaber og brobygning til skoler, foreninger, civilsamfund og kommunale aktører.

Bibliotekerne kan skabe rammer og rum, hvor borgernes virkelyst kan vokse op og ud, men vi skal huske, når vi inviterer ind, beder om borgernes engagement, om deres tid og deltagelse, at vi skal være ydmyge og tage deres bidrag og svar alvorligt.

Oprigtig nysgerrighed

Det normkritiske bibliotek: "Det er vigtigt, at man kan gå på biblioteket og blive stødt"

Af Sara Bindeballe, biblioteksformidler ved Aarhus Bibliotekerne

Flere danske biblioteker er begyndt at arbejde mere målrettet med mangfoldighed, repræsentation, og diversitet. Afspejler vi som institution nogle samfundsnormer, som er ekskluderende og dermed udemokratiske? Og omvendt: Risikerer tidens normkritiske tænkning at underminere ånds- og ytringsfriheden?

Det var emnet for en samtale mellem den borgerlige debattør Anne Sophia Hermansen fra Weekendavisen og bibliotekschef May-Britt Diechmann fra Stevns Bibliotekerne. Og enigheden var overraskende stor:

Begge debattører støtter bevægelsen mod bredere samlinger og mere inkluderende udstillinger, der bedre afspejler alle dele af befolkningen – så længe det handler om at udvide og ikke censurere bibliotekernes udvalg.

May-Britt Diechmann fremhævede det arbejde, bibliotekerne allerede gør. Materialer købes ud fra kvalitetshensyn (og i dialog med lokalsamfundet) og må aldrig vælges ud fra f.eks. politiske hensyn – og der er ikke grund til at frygte, at det ændrer sig i en dansk kontekst lige foreløbig.

Det er et meget lille mindretal blandt de biblioteksansatte, der f.eks. ønsker at boykotte 'skadelige' bøger ud fra hensyn til minoriteter.

Alligevel mente Hermansen, at der er grund til at tage 'cancel culture' alvorligt, og Diechmann var enig: "Det er vigtigt, at man fortsat kan gå på biblioteket og blive stødt." Bibliotekerne må være et bolværk mod de kræfter, der vil udelukke ting fra samlingen eller mennesker fra samtalen – uanset, om de kommer fra højre- eller venstrefløj.

Størst var uenigheden faktisk mellem debattørerne og publikum, som løbende kunne markere deres holdninger med røde og grønne sedler. Flere gav udtryk for, at det kan være svært at tale om disse emner med kollegerne – men i salen opstod alligevel en vis diskussionslyst.

Flere yngre biblioteksfolk havde en mere markant normkritisk indstilling end flertallet til emner som bl.a. racisme, privilegieblindhed og kønsdiversitet. Det bliver spændende at se disse samtaler folde sig ud – både blandt bibliotekspersonalet og med vores brugere – i de kommende år.

Udvide ikke censurere

Naturens og demokratiets kaotiske systemer

Tanker fra Ruth Crone Foster, kunstneren bag den visuelle linje for dette magasin

'Demokrati' er for mig en abstrakt størrelse. Men på Demokratidagen bed jeg mærke i, at et demokrati fungerer, når det rummer forskelligheder. Ligesom en have der trives, når diversiteten er stor, så trives vi mennesker, når vi rummer skønheden i vores forskelligheder og kan stå side om side i demokratiet. Derfor har jeg valgt et bredt udvalg af botaniske elementer til kollagen for denne dag.

Spot også den gule Fibonacci-spiral. Den følger et numerisk mønster, som på matematisk vis øges, jo længere den bevæger sig ud fra sit centrum. Den drager her en parallel til nutidens digitale algoritmer, hvis kompleksitet øges mere og mere, dag for dag.

Det interessante for mig er, at spiralens sneglehuslignende mønster også forekommer flere steder i naturen. Til trods for naturens tilsyneladende rodede diversitet, så er der altså en orden til stede. På den måde er der, midt i demokratiets store rod, også en vis ræson i at se det som et system, der er. Og som skal vedligeholdes, reguleres, næres og vandes. Det er demokratiets evige spiralrejse imellem de livsnødvendige strukturer, og de farverige forskelligheder, der udspringer herfra.

